

Salló Szilárd

Falun az olimpia

1. A jó gyakorlat kiválasztási szempontjai

Azért esett a választásom a Falun az olimpia című rendezvény jó gyakorlatként való bemutatására, mert közösségszervezés és csapatépítés tekintetében a csíki (Székelyföld, Hargita megye) régióban pozitív példának tekinthető. Az idén negyedik alkalommal megszervezett eseménynek töretlen a sikere, évről évre egyre több látogatót vonz. 2018. szeptember 2-án szemlélődőként magam is részt vettem a rendezvényen, így személyesen is meggyőződhettem a rendezvény népszerűségéről. Az „olimpiát” követően interjút készítettem az esemény fő szervezőjével, Csíkszenttamás polgármesterével, Kedves Róberttel. Idén az esemény körülbelül 300 érdeklődőt vonzott a csíkszenttamási Szent Anna-feredőnél kialakított rendezvényhelyszínre. A félnapos esemény délután 1 órakor kezdődött és kora esti órákban zárult. Ez idő alatt került sor a versenyre, amelyben öt felcsíki csapat vett részt.

Kulturális és felnőttkori tanulás tekintetében is fejlesztésként hat a jó gyakorlat. A kultúra terén közvetíti azokat a hagyományos paraszti világhoz kapcsolódó értékeket, amelyek egyre inkább feledésbe merülnek. Tanulási szempontból abban mutatkozik meg a rendezvény hasznossága, hogy új ismeretekkel bővül a versenyen részt vevő személyek tudása. Az „olimpiai” próbákhoz sajátos néprajzi tárgyak kapcsolódnak, a versenyszámok ideje alatt az érdeklődők és versenyzők megismerhetik azokat. Olyan mezőgazdasághoz és háztartáshoz kötődő eszközök segítségével teljesítik a próbákat, amelyeket ma már nem használnak, azonban ezek a tárgyak nagyszüleik, dédszüleik mindennapi életének szerves részét képezték. A próbák által a versenyzők szórakozva, játékos formában tesznek szert újabb ismeretekre.

2. A szervezet(ek) / személy(ek), amely(ek)hez / aki(k)hez köthető a jó gyakorlat

Az első falusi olimpia 2015 szeptemberében került megszervezésre. Azt megelőzően a rendezvény kezdeményezőjének, Csíkszenttamás Polgármesteri Hivatalának képviselői a magyarországi testvértelepülésre, Szűcsire ellátogatva vettek részt a Parasztolimpia nevű rendezvényen. Az ott látott példát átültetve, Csíkszenttamáson egy olyan vetélkedőt szerveztek, amelyet a helyi adottságokhoz igazítottak. A jelenlegi polgármester (akkori alpolgármester), Kedves Róbert partnerre talált a helyi közbirtokosságban, ifjúsági szervezetben és néptáncscsoportban. A négy intézmény részéről körülbelül 50 személy vett részt az esemény lebonyolításában. Az esemény sikerét látva az elkövetkező években újabb partnerek/támogatók társultak az előzőekhez, így Hargita Megye Tanácsa és a Felcsíki Kistérségi Társulás is bővítette a támogatók sorát.

3. A jó gyakorlat érdekeltjei

Az esemény fő haszonélvezőinek azok az 5-6 fős csoportok tekinthetők, akik részt vesznek a vetélkedőn. Az elmúlt négy évben 5 és 9 között volt a felcsíki településekről érkezett csapatok tagjainak száma. A részvétel meghívásos alapon működik, néhány csapat visszatérő résztvevő. 2018-ban Csíkszentmihályról, Csíkrákosról, Madéfalváról, Dánfalváról és Csíkszenttamásról neveztek be a versenyre, korábbi években még csatlakozott a résztvevőkhöz Csíkszentdomokos, Csíkkarcfalva és Balánbánya csapata. A versenyre benevezők életkora változó, a tizenévesektől a negyvenes éveikben járó személyekig többen részt vesznek a megmérettetésen. Leggyakrabban egy-egy település ifjúsági egyesületének és/vagy néptáncscsoportjának tagjai, illetve polgármesteri hivatalának alkalmazottjai csatlakoznak a programhoz. Nemcsak az aktív résztvevők tudhatják magukénak az eseményt, hiszen szép számmal vesznek részt a falusi olimpián nézők. A közönség egy részét a falubeliek jelentik, azonban évről évre többen érkeznek érdeklődők a szomszédos településekről, valamint a megyeszékhelyről, Csíkszeredából.

4. A jó gyakorlat célja, tevékenységei

A polgármesterrel készített interjú is azt támassza alá, hogy a Falun az olimpia nevű rendezvény legfőbb célja a szórakozás és szórakoztatás. A program megnyitóval és az olimpiai láng ünnepélyes meggyújtásával kezdődik. Ez a jelenet attól válik humorossá, hogy fáklya helyett disznóperzselővel viszik a lángot, az olimpiai öt karika pedig székérekerekekből van kialakítva. A székely furfangot nem nélkülöző esemény humoros versenyszámai a csapattagokat és a közönséget egyaránt megnevettetik. A próbák teljesítéséhez elsősorban fizikai erőnlétre és ügyességre van szükség. Akárcsak a valódi olimpiai megmérettetésen, itt is nagy szerep jut a testmozgásnak. A versenyzőknek különféle akadálypályákon kell átküzdeniük magukat, úgy hogy közben csapatban versenyezve figyelnek játékostársaikra. A szórakozáson túl csapatépítő jellege van a rendezvénynek, ugyanis egy-egy próbának a közös megoldása összekovácsolhatja a résztvevőket, mindennapi munkájuk szempontjából is hasznos lehet a közös játékban való részvétel. A versenyzőket tekintve a falusi olimpia megszervezésének egy másik célja a tudásátadás, ugyanis a próbák során a résztvevők olyan eszközökkel kerülnek kapcsolatban, amelyeket napjainkban már nem használnak. Játék közben megismerhetik ezeknek az eszközöknek az egykori funkcióit. Az esemény fő tevékenységeit megfigyelve a tudásátadás már a próbák elkezdése előtt elkezdődik. Az idei rendezvényen Csíkszenttamás alpolgármestere, Mákszem Hunor ismertette azt a 11 versenyszámot, amelyeket a résztvevőknek teljesíteniük kell. Pályáról pályára kalauzolta a résztvevőket, elmagyarázta a próbák szabályait, és ismertette azokat a tárgyakat, kellékeket, amelyeket használniuk kell a próbák során. A versenyszámok között kisebb számban vannak azok, amelyek egyéni teljesítményt mérnek, ilyen például a gumicsizma és tojás célba dobása, illetve a bárány súlyának megsaccolása. A legtöbb próba csapatjátékot követel meg a versenyzőktől. Ezek között említhetjük a talicskás vízfordást, amelynek során a népviseletbe öltözött leány egy talicskában ülve, ölében egy vízzel megtöltött fatekenőt tart. A talicskát az egyik férfi játékos át kell tolnia egy akadálypályán, vigyázva arra, hogy a kis tekenőből ne loccsanjon ki a víz. A próba egészen addig tart, amíg a pálya végén levő nagyobb méretű tekenő teljesen megtelik vízzel. Egy másik csapatmunkát és jó fizikai erőnlétre igénybe vevő versenyszám a szénaboglya egyik helyről a másikra való átszállítása. E próba esetén, a játék szabályai szerint kötelező használni a rendelkezésre álló, fából készült munkaeszközöket (favilla,

fagereblye) a széna áthordásához. Az a csapat bizonyul a legügyesebbnek, amely a legrövidebb idő alatt hordja át a szénát a kijelölt helyre. A 11 próba között olyanokat is találunk, amelyekben nehezítések figyelhetők meg, ezek esetében a játékosok egy része bekötött szemmel teljesíti a feladatot, a többiek pedig irányítják őket. Ilyen típusú versenyszám a tojások összegyűjtése a szénabálákra leborított kosarak alól. A női versenyző bekötött szemmel, játékosársainak szóbeli irányításával kell felkutassa azokat a tojásokat, amelyek egy-egy élő tyúk alá vannak helyezve. Szintén bekötött szemmel kell teljesítsék a játékosok azt a feladatot, amelynek során egy leányt hordágszerű deszkalapra emelnek, és végigvisznek egy akadálypályán. A magasba emelt női játékosnak irányítania kell az őt cipelő, bekötött szemű férfi játékosársait. Akkor sikeres a feladat, hogyha megfelelő időn belül végig tudnak haladni az akadálypályán. A gyorsaság majdnem az összes próba teljesítésénél fontossággal bír. Az ügyességi, gyorsasági próbák közé tartozik a földre helyezett farönk elfűrészelése vagy a létrában futás, amely szintén próbára teszi a játékosok problémamegoldó képességét. E versenyszám esetén öt játékos beáll a létre fokok közé és törekedve a gyorsaságra egy akadálypályán halad végig. Ehhez hasonló próba a járomban futás, amikor két férfijátékost befognak egy fájáromba, közben pedig a járom rúdját egy női játékos tartja, és próbálja követni szaladó játékosársait. A talán egyik legviccesebb és pajzánságot sem mellőző versenyszám a mozsártánc. Ennek során a női játékos egy szalmabálára ül, térde közé egy mozsarat helyez, a férfiak eközben egy sőtörőbotot helyeznek combjuk közé, és egymást követően elindulnak egy akadálypályán a leány felé. Odaérve, játékosan a mozsárba helyezik a sőtörő botot.

A fent ismertetett versenyszámokat követően került sor az eredményhirdetésre. 2018-ban Csíkdánfalva csapata bizonyult a legjobbnak, ezzel elnyerve az olimpiai bajnok címet. Második helyen a csíkszentmihályiak, harmadik helyen pedig a csíkszenttamásiak végeztek. A díjazottak a szervezőktől díjat és oklevelet vehettek át.

5. A jó gyakorlat által érintett terület(ek)

A rendezvény elsősorban a kulturális tanulás terén gyakorol hatást. A rendezvény résztvevői megismerkedhetnek a hagyományos paraszti életmód jelenségeivel, néhány jellegzetes munkaeszközével, felidézve azt a kort, amelyre elsősorban emberi és állati erőt igénybe vevő munka volt jellemző. A rendezvény attól válik sokszínűvé, hogy a versenyszámok során kultúra, szórakozás és sport együttesen van jelen. A játékosok bizonyíthatják a vidéki életben való jártasságukat, ugyanakkor a próbák teljesítésekor másokat szórakoztatva megmutathatják gyorsaságukat, ügyességüket.

6. A jó gyakorlat területi hatóköre

A Falun az olimpia című rendezvény elsősorban a felcsíki térségben fejt ki hatását. Az elmúlt négy évben összesen 10 felcsíki település csatlakozott a programhoz, azonban a közönséget nemcsak az ezekről a településekről jött személyek teszik ki, hiszen évről évre a sajtó- és médiaíradásoknak köszönhetően egész Székelyföldön értesülnek az eseményről, így sokan ellátogatnak ezen a napon Csíkszenttamásra. Volt már rá példa, hogy távolabbi településekről, sőt Magyarországról is jöttek vendégek a rendezvényre.

7. A jó gyakorlathoz szükséges feltételek (humán, pénzügyi, technikai)

A falusi olimpia megszervezése nem igényel nagyobb anyagi befektetést. Az esemény fő szervezője Csíkszenttamás Polgármesteri Hivatala, amely minden évben számíthat olyan hivatalok, intézmények támogatására, mint a helyi közbirtokosság, a Felcsíki Kistérségi Társulás, de helyi vállalkozók is segítik támogatásukkal a Hivatalt. Ez a segítségnyújtás általában nem anyagi juttatás formájában történik, a támogatók a versenyszámokhoz szükséges kellékeket biztosítják. Fafeldolgozó vállalkozások adják a faanyagot a pályák kialakításához, mezőgazdasági tevékenységet folytató cég adja kölcsön a szalmabálákat (120 darab) és az akadálypálya kialakításához szükséges bálakötőt. Nagyobb állattartó gazdák a rendezvényt élő állatokkal támogatják, ezek az állatok (juhok, malacok) jelentik a díjakat. A rendezvény helyszínén a technikai feltételek adottak. A színpad és az azzal szomszédos melléképületek községi tulajdonban vannak, a hangosítást a hivatal biztosítja. Humánerőforrás szempontjából a rendezvény jól ellátott: a helyi fiatalok önkéntes alapon nyújtott segítségére minden évben számíthatnak a szervezők. Körülbelül 50 szervező

részvételével valósul meg a rendezvény, ebből 10 személy a helyi ifjúsági egyesület tagja. A szervezők részt vesznek az esemény előkészítésében, a versenypályák kialakításában, a verseny lebonyolításában (bíráskodás), és a vendégek számára felkínált tombola eladásában.

8. A jó gyakorlat eredményei, rövid, közép és hosszú távú hatása

A rendezvény immár negyedik éve a település büszkesége. A 2018-as rendezvényen egy Kovászna megyei település küldöttei jelezték, hogy 2019-ben részt szeretnének venni a falusi olimpián. Kiegészítő tevékenységek is társulnak a fő eseményhez, be lehetett kapcsolódni a kézműves foglalkozásokba és lovaglásra is volt lehetőség. A tervek szerint a következő évben nagyobb szerepet kap a népzene és a néptánc, a program táncházzal fog zárulni. A távlati célok között szerepel egy teljes Székelyföldre kiterjedő rendezvénynek a megszervezése. Ennek megvalósulása azt eredményezheti, hogy a Falun az olimpia széles körben is ismertté válik.

9. A jó gyakorlat fenntarthatósága

Fenntartható lehet a rendezvény, hogyha az elkövetkező években is adottak lesznek azok a személyi, technikai és pénzügyi feltételek, amelyek mentén a program az elmúlt négy év során megvalósult. Az olimpia 4 éve sikeresen megvalósul, ezért érdemes lenne pályázati forrásokat bevonni, hogy még színvonalasabbá váljon a rendezvény.

10. A jó gyakorlat adaptálhatósága

A bemutatott jó gyakorlat a Magyarországon népszerűnek számító Parasztolimpia nevű rendezvény székelyföldi adaptációja. A rendezvényt a későbbiekben akár más térségekben is meg lehetne szervezni, de úgy gondolom, hogy jelenleg nem ez a cél. Fontos lenne, hogy az elkövetkező években az eseményhez versenyzőként más térségekből is csatlakozzanak, hiszen ezáltal még ismertebbé válna a csíkszenttamási